

OPLEIDING TOT ACTEUR IN HET BEDRIJFSLEVEN

WWLA Standaard voor de Acteur m/v in het Bedrijfsleven

©WWLA 2016

Een vak in kaart gebracht

Trainingsacteren is een vak. Dat lijkt een open deur, maar het is een relatief jong beroep, dat is ontstaan vanuit een behoefte in de praktijk. Dit was een behoefte aan praktisch oefenen en ervaren leren, waarin incidenteel werd voorzien door acteurs die dat 'erbij' deden.

Na 20 jaar praktijkervaring en op weg naar 10 jaar opleiden van acteurs in het bedrijfsleven, vinden we het als WWLA tijd om helder in kaart te brengen wat acteurs in organisaties doen en hoe rijk geschakeerd dat is. Een standaard. Een instrument waardoor opdrachtgevers weten wat ze kunnen inhuren en waardoor acteurs zich kunnen positioneren.

Groeien en innoveren

In 1978 begonnen de eerste acteurs met rollenspelen bij de politieacademie.¹ Daarna volgden andere organisaties en instellingen die met acteurs aan het werk gingen om in de vraag naar ervaren leren te voorzien.

Inmiddels is ervaringsleren, het werken met rollenspelen of andere simulaties waarbij acteurs worden ingezet, een vast onderdeel in een groot aantal trainingen en opleidingen.

Acteren in het bedrijfsleven (meestal aangeduid met 'trainingsacteren') is een volwaardig beroep geworden.

De toepassingen van acteurswerk in het bedrijfsleven zijn nog steeds in ontwikkeling. Het is een beroep dat zich leent voor innovaties in ontwikkelings-, cultuur- en verandertrajecten.

Dit groeien en innoveren geldt ook de acteurs zelf die gedurende de afgelopen decennia in organisaties werkten. Het is om die reden dat de term 'trainingsacteur' (TA) niet langer de lading dekt van wat acteurs kunnen leveren.

Inmiddels is er een wildgroei ontstaan aan benamingen en toevoegingen (zoals 'junior', 'senior', 'acteur bijzondere expertise', 'co-trainer') om de ontstane differentiatie te duiden.

Maar wat kun je nu precies van deze acteurs verwachten?

Inzicht en overzicht

Het kiezen van de juiste acteur is voor een opdrachtgever niet altijd eenvoudig. Om een goede keuze te maken, zijn twee dingen belangrijk:

- waaraan wil je dat de acteur bijdraagt?
- en
- wat moet de acteur dus kunnen?

Met onderstaand overzicht maken we inzichtelijk waarvoor je een acteur kunt inzetten en welke bekwaamheid dit vraagt van de acteur.

Bekwaamheid en mogelijkheden

Niet elke TA is bekwaam in alle aspecten van het werkveld. Met onderstaand overzicht maken we inzichtelijk waarvoor je een acteur kunt inzetten. Dit start met de basis van het trainingsacteren en bouwt op naar Master of Actionlearning (MoAL) en Master of Actiondesign (MoAD). In de laatstgenoemde rol is de acteur niet (alleen) als

uitvoerende in simulaties actief, maar ook als ontwerper en procesbegeleider.

Acteurs in deze verschillende rollen beschikken over verschillende capaciteiten, die andere toepassingen van acteren en ervaringsleren mogelijk maken dan gecontroleerde oefensituaties zoals het basis-rollenspel.

Om het verschil zichtbaar te maken tussen een TA die het vak heeft geleerd en bijvoorbeeld een trainer die korte rollenspelen zelf neerzet, hebben we deze laatste ook aan het overzicht toegevoegd.

Je kunt het overzicht vergelijken met een overzicht voor bijvoorbeeld een computer die je wilt kopen of leasen. Je kunt een basismodel kiezen en vervolgens zijn er verschillende extra's mogelijk.

Bij de acteur in het bedrijfsleven begint de basis met de trainingsacteur. Elke 'extra' vraagt om een acteur met extra capaciteiten. Deze extra's bieden meer mogelijkheden voor het werk in de praktijk.

Het overzicht brengt in kaart welke soorten acteurs al werkzaam zijn in de praktijk. Het is dus geen theoretisch model over hoe het zou moeten zijn, maar een schematische weergave van de variatie aan capaciteiten en toepassingen van het acteurschap in de praktijk.

De Master of Actionlearning en Master of Actiondesign zijn het meest schaars. Dit is logisch te verklaren uit het gegeven dat hiervoor vele jaren ervaring nodig zijn en het vak nog relatief jong is.

*André Witbreuk & Loes Wouterson
WWLA mei 2016*

OPLEIDING TOT ACTEUR IN HET BEDRIJFSLEVEN

¹ bron: 35 jaar trainingsacteren in Nederland; P. Devilee, K. Henkel

	Trainer die rollenspeloefeningen doet	Trainingsacteur (TA)	WWLA afge-studeerde acteur	Zelfstandige acteur	Acteur-facilitator	Master of action-learning (MoAL)	Master of actiondesign (MoAD)
spelvaardigheid	Opleiding tot en ervaring als trainer.	Opleiding tot trainingsacteur of minimaal 5 jaar ervaring met werken als acteur in het bedrijfsleven.	Certificaat WWLA opleiding Acteur m/v in het Bedrijfsleven.	Opleiding en meerjarige ervaring als trainingsacteur.	Opleiding en meerjarige ervaring als trainingsacteur en aanvullende opleiding in training- en of coachingsvaardigheden.	Opleiding en langjarige ervaring als trainingsacteur, als zelfstandig acteur en als acteur-facilitator.	Opleiding en langjarige ervaring als trainingsacteur, als zelfstandig acteur, als acteur-facilitator en met actionlearning.
			Werkt volgens WWLA competenties ²				
	Kan in een korte simulatie oefenpartner zijn.	Kan een variëteit aan rollen geloofwaardig en ingeleefd spelen, zowel met vaste casuïstiek als in cases die ter plekke worden aangedragen.	Kan een variëteit aan rollen geloofwaardig en ingeleefd spelen, zowel met vaste casuïstiek als in cases die ter plekke worden aangedragen.	Kan een variëteit aan rollen geloofwaardig en ingeleefd spelen, zowel met vaste casuïstiek als in cases die ter plekke worden aangedragen.	Kan een variëteit aan rollen geloofwaardig en ingeleefd spelen, zowel met vaste casuïstiek als in cases die ter plekke worden aangedragen.	Kan een variëteit aan rollen geloofwaardig en ingeleefd spelen, zowel met vaste casuïstiek als in cases die ter plekke worden aangedragen.	Kan een variëteit aan rollen geloofwaardig en ingeleefd spelen, zowel met vaste casuïstiek als in cases die ter plekke worden aangedragen.
		Is in spel geloofwaardig zowel in gedrag als in belang en motieven van het gespeelde personage.	Is in spel geloofwaardig zowel in gedrag als in belang en motieven van het gespeelde personage.	Is in spel geloofwaardig zowel in gedrag als in belang en motieven van het gespeelde personage.	Is in spel geloofwaardig zowel in gedrag als in belang en motieven van het gespeelde personage.	Is in spel geloofwaardig zowel in gedrag als in belang en motieven van het gespeelde personage.	Is in spel geloofwaardig zowel in gedrag als in belang en motieven van het gespeelde personage.
			Heeft gedurende de opleiding kennis gemaakt met zowel het basis-rollenspel als een variatie aan werkvormen en ervarend-leren-oefeningen.	Kan een gevarieerd repertoire aan bekende werkvormen uitvoeren (=spelen in).	Kan een gevarieerd repertoire aan bekende werkvormen uitvoeren (= spelen in) en faciliteren (= begeleiden).	Heeft een groot repertoire aan divers en op de cursisten afgestemd spel binnen verschillende werkvormen.	Heeft een groot repertoire aan divers en op de cursisten afgestemd spel binnen verschillende werkvormen.

spelvaardigheid

werkvormen

² bijlage ©WWLA

	Trainer die rollenspeloefeningen doet	Trainingsacteur	WWLA afgestudeerde acteur	Zelfstandige acteur	Acteur-facilitator	Master of action-learning (MoAL)	Master of actiondesign (MoAD)
helicopterview en feedback						Beschikt over een groot repertoire aan werkvormen en kan daardoor een groot scala situaties ter plekke omzetten in actieleren. Kan deze uitvoeren (= spelen in) en faciliteren (= begeleiden).	Beschikt over een groot repertoire aan werkvormen en kan daardoor een groot scala situaties ter plekke omzetten in actieleren. Kan deze uitvoeren (= spelen in) en faciliteren (= begeleiden).
							Kan vooraf of ter plekke originele ervarend-leren-werkvormen bedenken, die geschikt zijn binnen programma's en oefensituaties.
	Kan zelfstandig de simulatie onderbreken en geschoolde feedback geven.	Geeft geschoolde feedback, wanneer daartoe uitgenodigd	Geeft geschoolde feedback, wanneer daartoe uitgenodigd.	Kan zelfstandig de simulatie onderbreken en geschoolde feedback geven.	Kan zelfstandig de simulatie onderbreken en geschoolde feedback geven.	Kan zelfstandig de simulatie onderbreken en geschoolde feedback geven.	Kan zelfstandig de simulatie onderbreken en geschoolde feedback geven.
					Kan op heldere wijze wisselen tussen de te spelen rollen in oefeningen en de rol van begeleider van oefeningen.	Kan op heldere wijze wisselen tussen de te spelen rollen in oefeningen en de rol van begeleider van oefeningen.	Kan op heldere wijze wisselen tussen de te spelen rollen in oefeningen en de rol van begeleider van oefeningen.
		Zorgt in een simulatie dat in korte tijd gericht het leerdoel van de cursist wordt aangespeeld.	Zorgt in een simulatie dat in korte tijd gericht het leerdoel van de cursist wordt aangespeeld.	Zorgt in een simulatie dat in korte tijd gericht het leerdoel van de cursist wordt aangespeeld.	Zorgt in een simulatie dat in korte tijd gericht het leerdoel van de cursist wordt aangespeeld.	Zorgt in een simulatie dat in korte tijd gericht het leerdoel van de cursist wordt aangespeeld.	Zorgt in een simulatie dat in korte tijd gericht het leerdoel van de cursist wordt aangespeeld.

	Trainer die rollenspelingen doet	Trainingsacteur	WWLA afgestudeerde acteur	Zelfstandige acteur	Acteur-facilitator	Master of action-learning (MoAL)	Master of actiondesign (MoAD)
helicopterview en feedback		Stemt goed gedoseerd af op de deelnemer, rekening houdend met leerdoel en leervermogen van de cursist.	Stemt goed gedoseerd af op de deelnemer, rekening houdend met leerdoel en leervermogen van de cursist.	Stemt goed gedoseerd af op de deelnemer, rekening houdend met leerdoel en leervermogen van de cursist.	Stemt goed gedoseerd af op de deelnemer, rekening houdend met leerdoel en leervermogen van de cursist.	Stemt goed gedoseerd af op de deelnemer, rekening houdend met leerdoel en leervermogen van de cursist.	Stemt goed gedoseerd af op de deelnemer, rekening houdend met leerdoel en leervermogen van de cursist.
		Laat in het spel zichtbaar worden wanneer de cursist zijn doel aan het bereiken is en wanneer niet, op natuurlijke en met het personage congruente wijze.	Laat in het spel zichtbaar worden wanneer de cursist zijn doel aan het bereiken is en wanneer niet, op natuurlijke en met het personage congruente wijze.	Laat in het spel zichtbaar worden wanneer de cursist zijn doel aan het bereiken is en wanneer niet, op natuurlijke en met het personage congruente wijze.	Laat in het spel zichtbaar worden wanneer de cursist zijn doel aan het bereiken is en wanneer niet, op natuurlijke en met het personage congruente wijze.	Laat in het spel zichtbaar worden wanneer de cursist zijn doel aan het bereiken is en wanneer niet, op natuurlijke en met het personage congruente wijze.	Laat in het spel zichtbaar worden wanneer de cursist zijn doel aan het bereiken is en wanneer niet, op natuurlijke en met het personage congruente wijze.
corporate knowledge	Beschikt, afhankelijk van ervaring, over kennis van de werkcontext van de cursisten, ook bij open trainingen.	Beschikt over corporate knowledge die bijdraagt aan geloofwaardigheid en realiteitswaarde van spel en simulatie.	Beschikt over of draagt zorg voor corporate knowledge die bijdraagt aan geloofwaardigheid en realiteitswaarde van spel en simulatie.	Heeft door meerdere jaren praktijkervaring kennis over verschillende branches. Beschikt over corporate knowledge die bijdraagt aan het kunnen neerzetten van realistische spelsituaties en aan begrip van de verschillende perspectieven in een organisatie.	Heeft door meerdere jaren praktijkervaring kennis over verschillende branches. Beschikt over corporate knowledge die bijdraagt aan het kunnen neerzetten van realistische spelsituaties en aan begrip van de verschillende perspectieven in een organisatie	Beschikt over langdurige werkervaring als acteur in organisaties en bedrijven. Heeft kennis van tenminste 5 verschillende branches en heeft zicht op wat zich daarbinnen afspeelt. Houdt de actualiteit en bij. Kan geloofwaardig en soepel improviseren binnen de leefwereld van cursisten, waardoor de oefensituatie levensrecht en relevant is.	Beschikt over langdurige werkervaring als acteur in organisaties en bedrijven. Heeft kennis van tenminste 5 verschillende branches en heeft zicht op wat zich daarbinnen afspeelt. Houdt de actualiteit en bij. Kan geloofwaardig en soepel improviseren binnen de leefwereld van cursisten, waardoor de oefensituatie levensrecht en relevant is.

corporate knowledge en groepsdynamica	Trainer die rollenspeloefeningen doet	Trainingsacteur	WWLA afgestudeerde acteur	Zelfstandige acteur	Acteur-facilitator	Master of action-learning (MoAL)	Master of actiondesign (MoAD)
						<p>Heeft zoveel ervaring in het werken in bedrijven en organisaties, dat hij/zij kan anticiperen op hoe oefeningen en ervarend-leren programmaonderdelen zullen werken en uitpakken.</p> <p>Kan adviseren over het gebruik van hem/haar bekende werkvormen.</p>	<p>Heeft zoveel ervaring in het werken in bedrijven en organisaties, dat hij/zij kan anticiperen op hoe oefeningen en ervarend-leren programmaonderdelen zullen werken en uitpakken.</p> <p>Kan adviseren over het gebruik van hem/haar bekende werkvormen.</p>
							<p>Kan nieuwe en innovatieve werkvormen ontwerpen die goed aansluiten bij de doelgroep en het doel.</p>
					<p>Heeft ervaring met groepsdynamica en begrijpt met name de belevingsaspecten van verschillende groepen in organisaties en van individuen binnen groepen.</p> <p>Snapt de belevingswereld van mensen in organisatorische en veranderprocessen.</p>	<p>Heeft ervaring met groepsdynamica en begrijpt met name de belevingsaspecten van verschillende groepen in organisaties en van individuen binnen groepen.</p> <p>Snapt de belevingswereld van mensen in organisatorische en veranderprocessen.</p>	

transitiekennis	Trainer die rollenspeloefeningen doet	Trainingsacteur	WWLA afgestudeerde acteur	Zelfstandige acteur	Acteur-facilitator	Master of action-learning (MoAL)	Master of actiondesign (MoAD)
							Maakt hiervan gebruik in het eigen spel en bij (het toepassen van) werkvormen.
						<p>Is bekend met veranderprocessen en de invloed op de beleving van mensen in bedrijven en organisaties.</p> <p>Is zich bewust van de verschillende perspectieven van groepen en individuen binnen dergelijke processen.</p> <p>Maakt hiervan gebruik in het eigen spel en bij (het toepassen van) werkvormen.</p>	<p>Is bekend met veranderprocessen en de invloed op de beleving van mensen in bedrijven en organisaties.</p> <p>Is zich bewust van de verschillende perspectieven van groepen en individuen binnen dergelijke processen.</p> <p>Maakt hiervan gebruik in het eigen spel en bij het toepassen en bedenken van werkvormen evenals bij het ontwerpen van programma's.</p>

Trainer die rollenspeloefeningen doet	Trainingsacteur	WWLA afge-studeerde acteur	Zelfstandige acteur	Acteur-facilitator	Master of action-learning (MoAL)	Master of actiondesign (MoAD)
<ul style="list-style-type: none"> eenvoudige rollenspelsimulaties 	<ul style="list-style-type: none"> basis-rollenspelen - met vaste casuïstiek - met ter plekke ingebrachte casuïstiek warming-up (na overleg vooraf en uit bekend repertoire van de TA) energizers (na overleg vooraf en uit bekend repertoire van de TA) rol in serious gaming mystery guest 	<ul style="list-style-type: none"> basis-rollenspelen - met vaste casuïstiek - met ter plekke ingebrachte casuïstiek warming-up (na overleg vooraf en uit bekend repertoire van de TA) energizers (na overleg vooraf en uit bekend repertoire van de TA) rol in serious gaming mystery guest acteren in regietheater o.l.v. een facilitator 	<ul style="list-style-type: none"> basis-rollenspelen - met vaste casuïstiek - met ter plekke ingebrachte casuïstiek warming-up (uit bekend repertoire van de TA) energizers (uit bekend repertoire van de TA) rol in serious gaming mystery guest zonder trainer rollenspelen doen met een deelnemer of groepje deelnemers acteren in regietheater o.l.v. een facilitator 	<ul style="list-style-type: none"> basis-rollenspelen - met vaste casuïstiek - met ter plekke ingebrachte casuïstiek warming-up (uit bekend repertoire van de acteur) energizers (uit bekend repertoire van de acteur) rol in serious gaming mystery guest zonder trainer rollenspelen doen met een deelnemer of groepje deelnemers zelfstandig ervarend-leren oefeningen uitvoeren of begeleiden acteren in regietheater met of zonder facilitator faciliteren van regietheater uitvoeren van (= acteren in) of faciliteren van (= begeleiden van) ervarend-leren oefeningen uit eigen repertoire op verzoek à l'improviste 	<ul style="list-style-type: none"> basis-rollenspelen - met vaste casuïstiek - met ter plekke ingebrachte casuïstiek warming up (uit bekend repertoire van de acteur) energizers (uit bekend repertoire van de acteur) rol in serious gaming mystery guest zonder trainer rollenspelen doen met een deelnemer of groepje deelnemers zelfstandig ervarend-leren oefeningen uitvoeren of begeleiden acteren in regietheater met of zonder facilitator faciliteren van regietheater uitvoeren van (= acteren in) of faciliteren van (= begeleiden van) ervarend-leren oefeningen uit eigen repertoire op verzoek à l'improviste 	

inzetbaar voor - advies en ontwerp	Trainer die rollenspeloefeningen doet	Trainingsacteur	WWLA afgestudeerde acteur	Zelfstandige acteur	Acteur-facilitator	Master of action-learning (MoAL)	Master of actiondesign (MoAD)
						<ul style="list-style-type: none"> • kan adviseren over de inzet van ervarend-leren oefeningen uit het eigen repertoire binnen een trainings-programma 	<ul style="list-style-type: none"> • schrijven van regiescènes, scènes voor interactief theater • kan adviseren over de inzet van ervarend-leren oefeningen uit het eigen repertoire binnen een trainingsprogramma • kan ervarend leren-oefeningen ontwerpen voor een trainingsprogramma, workshop, kick-off, conferentie of andere bijeenkomst